

Gazeta este de două ori, adică: Mercuria și Sâmbata, Folia odată pe săptămână, adică: Mercuria. Prețurilor este pe 1 anu 10 f.; pe diumătate a. 5 f. m. c. în lăintru Monarchiei.

GAZETA

Pentru țeri străine 7 f. pe 1 sem., și pe anulu întregu 14 f. Se prenumera la toate poste c. r., cum și la toti cunoscuti nostri DD. corespondinti. Pentru serie „petitu“ se ceru 4 cr. m. c.

FRANSSILVANIE.

Partea oficioasă.

Denumiri alese.

Cu emisulu c. r. ministeriu de interne din 12. Noembre a c. Nr. 11,321, la propunerea presidiului c. r. comisiunii țerane de desgreunarea pamentului, sau denumitu de comisari și conducatori ai comisiunilor, cercuale desgreunătoare ce se voru redica aci în țiera următorii barbați aleși: Presedintele de cercu în M. Solymos Josefu Dindar, conducatoriulu despartimentului ratiociniului de contribuțiune în Sibiu Josefu Brencianu, comisarii de prefecture Ant. Stoica, Gottfried Mai, Carl Bachner, Carl Topler; adjunctii cercuali Johann Obengruber, Anton Lepier, Josefu Liszkay, Georg Bardosi, Spiridon Katti, Georg de Pogany, Wenzel Novak, concipistulu de locutinintia Josefu Keul, concipistulu comisiunei țerane de desgreunarea pamentului Hugo Hubrich și secretariulu prefecturalu Martin Kail.

Partea Neoficioasă.

TRANSILVANIA.

Dela Satumare, 31. Octobre 1855.

Variatatea lucrurilor vediute astadi aici, me face se prindu condeiulu la mana, dorindu a ve incunoscutia cate de ôrece bagatele, da totusi interesante. Era dimineața la 10 ôre candu amu esitu la piatia și fiindu astadi Mercuri, tergu de septemana, m'amu miratu de multi-meia confluinției, inse m'amu și convinsu cu totulu ca mai multi era vendietori decatu cumparatori, pe semne luculu se cufunda în abisulu din care n'au debutu se se ivésca spre stricarea multoru usiori la munte; boltele nu sunt pré cercetate, bucatele scadiura fôrte la pretiu de vr'o 3 septemani, dara vinulu se urca la pretiu cumplitu pe di ce merge, socoliti cubululu de vinu, mustu, adica 10 cupe vieneze cu 6 fl. vv. ce nu sau mai auditu în partile aceste în secululu curinte; graulu ferdela cu 5 fl. vv., cucuruzulu cu 2 f. 30 cr., curechiulu (varsa) cu 4—5 f. vv. suta, da rimatorii se scumpescu cu vinulu intr'o mesura, precum și lardulu (slanina); vitele cornute se mai estinire, da caci nu. —

Multime de amplotiati gubernementali, da ce e mai raru cingatorile rosietece la preotime, mai multe n'am vediutu în viatia mea pe stradele Satumarelui, și standu pucinelu în discursu cu unu cunoscutu, amu întrebatu ce pôte însemna conflusulu de atata preotime înbranata, și rosii și negru, reverendata, și cu palarie înalte, era amicul meu luandume de mana emi féce semnu se ne retragemu catra catedrala — de unde putemu avé prospectu mai bunu, ne asediaramu în usia apotecei, ca într'unu locu mai naltu, unde amicul meu m'iau cuventatu următoarele:

Vedi, dice, preotii acei amlatori cu bucuria, aceia sunt preotii din diecesa ungareana, sunt imputerniciti asi scôte siacare dupa placu

angaria sa, și asia spendă pentru necesitatile sale, la densi nu se face scepție cu scôterea angarielor trimestrale, și suma la fondulu vedveloru preotése conferinda, se detrage din competintia siacarii preotu prin oficiulu perceptorale, și se tramite la episcopia, și luandusi angariile, ambla contenti, și comparandusi ce voiescu se re'ntorcu voiosi la vetrele sale, fora de confusiune și intristare; inse uitate și colo. — —

— Copilasiulu imi cere vestminte și bani de costu, nu iamu datu, ca n'amu avutu de unde; astadi era amu venitu dupa angaria, mai platindu la carausiulu de dennadi, și amu întielesu ca Dn. protopopu eri scotiudu angariile sau dusu cu ele catra casa, acuma éra n'amu bani semi implinescu necesitatile, me re'ntorcu acasa unde me astépta alti trei copilasi cu maica loru, se le ducu vestminte, inse nice sare nu leam pututu cumpara; daca voi merge acasa voi plati la espresu și din angaria de 85 fr. vv., voi remané fora vr'o 20 fr. 50 cr., și era voi mai plati unu carausiu pentru copilasiulu dela scôla de aici, ca selu potu asedia la cuarteriulu de eara, apoi nu ve prinda mirarea ca amblamu asia superati cautandu tôte stradele și tôte quartirele, remaneti sanetosi!

— Astadi e pe aici asia imi dice unu apotecariu, unu procesu, de cari nai mai auditu, asculta: o dama onesta, rescindu dela o fetisiora a sa, cam de . . . ani de etate, ca atare inelu de auru cu — f. mc. cumparatu, l'aru si lyatu dela densa cutare Zigana, și nu ar voi alu re'nturna; au grabitu la forulu competinté și au cerutu a se cita de facia Zigana, care veni și alaltaeri înainte oficialiloru au marturisitu. — —

— Vomu vedé, da noi avemu placere a poffi ca Zigane de acele stricatôre de tinerime se se judece cu asprime mare; ca poti socoti cumplirea de aci următoare; sermani parinti! mai bine ar fi se nu sili auditu — — — Invetiati a rebda, daca n'ati sciutu strigônele de Zigane a le departa dela casa vóstra.

Numai spune Domnule! ca esintia dulce care m'iau datu, sau prefacutu în fiere amara, și me rode la inima, ayendu și eu o fetitia marisiora; remani cu Ddieu, ca nuți mai vinu curendu la Satumare, ca m'amu saturatu de cate amu auditu și vediutu. — Intôrce caruția Petre! se mergemu inapoi la Codru, unde nu este asia de infectu aerulu atatu móraru catu materialu; remasu bunu Domnule.

Mergundu catra casa am ajunsu pe dascalulu din G. ducanduse pedestru catra casa, și fiindumi cunoscutu, l'am luatu în caruția lenga mine, întrebându despre cursulu scóloru din partile Satumarelui romanesci, care m'iau respunsu ca nici o bucuria numi pôte face, ca fôrte pucine scóle romanesci sunt organizate, și ca ar debui mainainte D. protopopi, apoi preotii și dascali organizati, mai la urma ar poté veni rendulu și la organizarea scóloru. Pana candu Dòmne! nepasarea culturei într'atata sau incubatu în inimile de p'aici, catu ti se rumpe inima vediendu ca unde stau se ne innéce nevoile mai tare, acolo nu suntemu privitori; unde se laudasere de multu cu cultura scóloru, acolo merge scôla ca raculu, era prin selbele și muntii Ardealului intra cei mai simpli ômeni isbatindu foculu culturei, resaru scólele, ca buretii dupa ploii calduróse, bine au disu salvatorulu Chrestu, ca celoru dintru întunerecu și diu umbra mortii va resari lumina mare. —

лі сьри о цъндэрикъ дін капсъ дн окі. Се арътъ о апріндегэ дн окі, дпсъ дін че дп че ді меръе маі спре віне, ші се спе- реазъ къ цъндэрика се ва пьтэ скоате афаръ фьръ опера- ціоне. —

— Пе кьндъ vedemъ, че п'амъ маі възьтх пълъ акъм, аде- къ транспортэрі де фьлпъ дп Пріпчпате, чітімъ къ ші дін Ун- гаріа се скотъ канітіуді днфрікошате де бжкате кътръ Прѣсія.

Еаръ прін Песта трекъ дп 14. Ноетбре знъ пгоръ маре де емігранці колонішті, ка съ се ашезе дп Бьпатъ. Еї вінъ къ сакъ ші пакъ къ тотъ фелілъ де іпотрѣменте економіче че леаъ авьтх дп Боетміа, дп патріа пе каре о пьрѣссекъ. Каръле лоръ сьнт трасе тотъ де кьте знъ калъ, ші къльторескъ фбрте къ аневоіе. —

MORAVIA.

Brissns. *Дпайнтаеа жьспітеї пе кѣ бьне.* Четатеа Брїзнъ есте зна дп четъділе міжлочі але Австріеї, къ каре жьрпалеле се окьпъ пьмаї атъпчі, кьндъ пь преа аъ матерїъ де ажпсѣ дп къпталеле челе марї европене; къ тоте ачестеа дп четъділе міжлочі дпкъ се факъ адеसेорї лѣкрърі, каре мерїтъ сѣъ лѣареа амінте, сѣъ ші лѣзда пьлїкьлї чельї маре.

Де кьте орї сѣ о спънемъ, къ пълъ дпайнте къ 10—15 ані фїпде маї пьрѣсіте дп прївіпца релєціоь ші мораль пь маї ера ателе дп Европа, ка токма дпвъдъчей (зченїчії) дела пегъде- торї ші маї вьртосъ чей дела месерїешї. Парї ера прїпчпалїї ачеїа дпсѣфлаці де дьхълъ Домпълї ші неорвїдї де скьрнавълъ лоръ интересъ, карїї сѣ фїе сілітх пе дпвъдъчей а меръе ші еї Дъмпнека ла о бісерїкъ, а дпвъда о рьгъчъле, а чїті о карте бьпъ ші фолосігоре. О фрѣмосъ довадъ дпсъ, къ попоръле на- іптеъ дп кьлтэра чеа адевъратъ есте токма ші четатеа Брїзнъ. Аїчі пълъ пайнте къ 4 ані пь ера врео шкѣлъ формаль пентръ індьстріашї.

Дела 1852/3 с'а дескїсѣ о асеменеа шкѣлъ ші аїчі; гьчїці къ кьці школарї? Къ 1278. Ачееаш шкѣлъ кьпрїнзетѣре фїре- ште де кьтева деспърдемїте дп ап. 1853/4 авъ 1197, еаръ дп а. к. 1854/5 пьтърълъ школарїлоръ се сѣї ла 1421, о цїфръ а- чѣста, каре кореспьнде ла пьтърълъ стъдїпцілоръ дпн челе маї ренъміте знїверсітѣцї але Европєї. Адевъратъ, къ бїєдї дпвъ- дъчей де тьсарї, лемпарї, кроїторї, човотарї, арътарї, кьлѣтарї, фьпарї, пьпзарї, пьпзарї, перпетарї ш. а. ш. а., дп ачеле шкѣле пь факъ кьрсєрї де фїлософїї, дрептарї, медїчіні, теолоцїї ші алте олоцїї, факъ дпсъ знъ кьрсѣ фбрте сьпътосъ пентръ віиторълъ лоръ. — (Дп рьпортълъ камерєї комєрчїале дела Брїзнъ.)

Дп с е м п а р е. Четатеа Брїзнъ кам аьче къ Брашовълъ дп чееа че прїवेशте ла міжлоче ші ла попорїме. Фїреште дпсъ къ де скс. пьпъррїа чеа гресоланъ ші тотъш скьпїтъ дела Брашовъ аре сѣ се аскьндъ аджккъ де пайнтеа феедї пьпърелоръ ешїте дпн фабрїчеле дела Брїзнъ. Шчл. шчл.

Tier'a romanesca si Moldavi'a.

Чесдізнєа монъстрїлоръ дпкпнате.

(Контпъаре дпн Nr. тp.)

Амъ ажпсѣ акъм ла кесдізнєа че се трьтєъъ. Дела 1834 Молдова аъ фостъ маї неконтенїтъ окьпатъ: Армателе стрєїне аъ дпповзратъ пѣпчєтатъ ачєа цєръ непорочїтъ. Еа аъ трєвзїтх сѣ хрѣпєскъ міліѣне де солдацї; еа с'аъ рїпатъ пентръ а мѣл- цїтї черєрїле протекторїлоръ саъ а аьрѣторїлоръ еї.

Астъзі, възьндъ родїгореа іфлзїндъ а аьсѣлї дпгїнзїндѣсе асъпра са, пе тарїле пьтерї деклѣрѣндѣсе протектѣреле еї, Мол- дова се сілеште а дптра дп віаца европєнъ. Еа воїеште а се фолосї де тарїле пропъшїрі каре аъ трансформатъ Европа; еа воїеште сѣ аїбъ дрѣмърї, фьпгьпї, пьпцї, канале, павєдє, дрѣмърї де фєрѣ, лїнії телеграфїче шчл.; еа воїеште а да знъ своръ ко- мерцїалї сѣъ шї а родї дп фолосълъ сѣъ шї дп фолосълъ тьтє- поръ пєсъкателе ісвоаре а ле пьшжпгьлї сѣъ: Дї трєвзієскъ ванї. —

Дрептарїле салє асъпра тотїмєї венїтарїлоръ монъстрїештї, афаръ де кондїціле допаторїлоръ есте ведєратъ. Дакъ кіар пеп- тръ знъ мїнътх, амъ прїмї іпотєза дє лѣкрърї аькате а се фачє шї де обїчєїлъ пьтжпгьлї дп опънєре къ ачєстъ дрептх, пої афлмъ къ дп адевъръ Рѣсія, — шї сѣ се ієє віне амінте кіар Рѣсія, — хотърї къ монъстрїле грєчештї воръ пьтї пе анъ, пентръ партеа че гьберпълъ арє дрептълъ а лѣа дела елє, о сьмъ де 350,000 лєї де цєръ. Астъ сьмъ ла 1831 форма жьтътє- теа венїтарїлоръ, саъ пе апрѣпе.

Монъстрїле дпсъ п'аъ пьтїтх нїмїкх шї копсѣлъ рѣсєскъ пьрѣре аъ опрітх ка гьсєрї страшнїчо сѣ се ієє асъпра лоръ.

Нъмаї дела 1849 дпкѣче елє пьтєскъ сьма пєдїсємпт- тѣре де 12,000 галвїні пе анъ.

Дппрецїрѣрїде пь маї пермітх а се аштєпта бьна пьлчєре а кълѣгьрїлоръ, трєвзе а оє лѣа о хотърѣре шї а се афла знъ мїжлокъ пентръ а се пьтї datoria цєрєї де маї мьлте мїліѣне. Дїванълъ обштєскъ дпн Молдова аъ фїксатъ акъм дп вьпаймітате чїфра сьзвенцїєї аръалє.

Венїтарїле воръ еї дппърїте дп трєї пьрцї: зна се ва дѣ дп Вістїєрїє, а доза ва сєрві пентръ дптрецїперєа монъстрї- лоръ шї а клєрѣлї лоръ, шї а трєїа ва фї лѣсатъ дп дїспъперєа локърїлоръ сѣпте. Астъ хотърѣре тотъш ласъ мьлтх де дорїтх, къчї еа пь е декътх знъ фєліъ де трансакціє. Трєвзіа а се тьїа рьлъ дпн рѣдїчїпъ.

Д. С. Прїпцълъ Домпторїъ аъ дпгьрїтх лѣкрареа Дїванълї шї апої прїп трїмїшї сѣї DD. Negri шї Ралєті аъ сьпъсо санк- цїонърєї Дїванълї-Константїнополє. Пьлъ атъпчї гьберпълъ аъ опрітх пе досєсорї а рьспьнде кьшїтїрїле маї пайнте, де шї тер- мїнълъ лоръ ар. сѣї.

Ар еї фостъ де дорїтх, ка гьберпълъ сѣ фї аьсѣ хотърѣре ачєста дпдатъ дп дпплїпїре сїпгьрѣ дела сїне, дп пьтерєа дре- птарїлоръ чєї дѣ рєгьльмѣлѣлъ органїкъ. Хатїнерїѣлъ Сьла- пьлї Махмѣдъ дпн 1831, кьпрїнде къ, Прїпчпателе се воръ кь- кьра де тѣо прївілєцілє зпєї адмінїстрацїї іndependente. Рєгь- льмѣлѣлъ органїкъ асемєне дѣ деплїпъ пьтерє Длоръ пентръ орїче кєстїє де адмінїстраре лѣвптрїкъ.

Астъзі дп 18. Октобре аъ зрматъ ла Константїнополє дп- тьїа адъпарє а комїсієї, кьрїї с'аъ дпкредїцатъ десѣатєреа ачє- стєї кєстїї.

Дпн брєкарє дппрецїраре комїсіа аъ фостъ атъпатъ пе лѣнєа вііторє

Кьлѣгьрїї сє желєскъ пентръ опрїреа пьсѣ де гьберпъ асъ- пра къшїтїрїлоръ, шї ачєстъ лѣкръ де прєведєрє еї злъ пьтєскъ секвєстрѣре шї декларъ къ нїчї сє воръ дпфъцоша ла черчєтарє пьлъ кьндъ секвєстрълъ пь ва фї рѣдїкатъ. Трїмїшї Молдовєї пь сє воръ лѣса пєгрєшїтх а фї пьртадї къ воръє, еї воръ фїкса кьлѣгьрїлоръ знъ термїнъ де вр'о оптх зїлє, шї кьндъ ачєштїа пь с'ар дпфъцоша, еї сє воръ дпторчє дп цєръ, знде хотърѣре Дїванълї се ва есекъта фьръ маї мьлтх алъ.

Ачєастъ тьсєръ де статъ пь дѣтє аьчє нїчї о сьпъраре. Дїспънерїле амбасадєлоръ сьнт сїгьре. Дп. Тъвенєл, амбасадѣ- рьлъ Францї аъ рекомандатъ ачєастъ рѣбъ лзі Фъадъ Паша ка пе о кєстїє де дрептх шї де дрептате. Інтєрпънцїлъ Австрієї аъ прїмїтх інстрѣкції дп ачєлашї дпцєлєсѣ Лордъ Рєдкїлѣ сє парє а фї індїфєрєнтъ дптръ ачєста. —

T. G. Meledon.

Cronica straina.

ФРАНЦІА. *Парїсѣ.* Мїнъпата еспъсѣчєне де індьстрїѣ, ла карє лѣъ парте тотъ лѣтєа шї карє стєтє дескїсѣ дела Маїъ пьлъ дп лѣна кьргътѣре, ла 15. але ачєстєї лѣпї фѣ дпкїсѣ де кьтѣр дпсѣш Дпператълъ Наполеон къ знъ къвжптх фрѣмосъ шї класїкх дп фєлѣлъ сѣъ.

Дптре алтеле зїсе Наполеон: „Де шї рьвоіѣлъ кьрчє, то- тъш Европа венї аїчі (ла Парїсѣ, ла Франца), пентръ къ джнса штїъ, къ ачєлъ рьсвоїъ атерїпдъ пьмаї пе ачєїа, карїї длѣ про- вокаръ (карїї длѣ дпчєпъръ, адїкъ рѣшїї къ кълкарєа лоръ дп Прїпчпате) шї къ сє пѣртъ дп интересълъ, пентръ секзрїтатеа шї неатърпарєа тьтѣроръ. Вої тодї дорїцї пачєа ка шї міне, о пачє серїѣсѣ, іѣтє, трьїтѣре. Пентрѣка дпсъ ачєєаш сѣ зрєзе кьржндъ, Европа трєвзе сѣ де декларє; пентрѣкъ дѣкъ опїнїзнєа пьлїкъ пь ва апѣса асъпра нѣстръ, сѣтпълъ фбрте, къ лѣптеле дптре пьтерї сє воръ прєлъпцї; дѣкъ дпн контръ Европа сѣ ва дєтєрмінєа ка сѣ декларє, чїне арє дрептх шї п'лъ арє, къ а- чѣста сє ва фачє знъ пашъ пьтерѣсѣ сїпре деслєгарєа кьрсєї; дп чєлє дпн зрмъ Европа чївілїсѣтѣре тотъдєазна ва ста дпвїпгъ- тѣре. Сьпънєцї компатріѣцїлоръ воштрїї, къ Франца пь зрєштѣ пе нїмїнї.

Дєчї дптр'о лѣпгъ кьтм е ачєста пентръ дрептх шї дрепта- тє, лѣтєа сѣшї дєа пе фацъ дорїцєлє салє пентръ сѣъ дпконт- ра нѣстръ фьръ ресєрвъ; пєпъсарєа есте знъ кьлкьлъ рѣдъ, еаръ гьчєрєа е рьгъчїре. Дпкьтх пентръ пої (пентръ францѣї), вомъ авьпта артеле дп рьсвоїъ, пе лѣпгъ ачєста дпсъ вомъ зрма шї къ лѣкрърїле пьчєї. Шчл. шчл.“

Сє дпцєлєцє шї пєспъсѣ, къ къ окасїзнєа дпкїдєрєї пала- тьлї*) де індьстрїѣ пентръ чєлє маї фрѣмосѣ шї маї мьїєс- трѣсє продъкте але артєї, індьстрїєї шї агрїкьлтѣрєї с'аъ дппър- цїтх прїп комїтетълъ де жьрацї о марє мьлцїмє де медалїї, дє- коръчъпї шї лѣзде дпскрїєѣ. Ашїмє ла еспъпъторї австрїачї сє дппърцїрѣ: 18 декоръчъпї де але лєцїнєї де опѣре, 3 медалїї марї де азръ, 16 медалїї де азръ мїчї, 200 медалїї де прїма

*) Палатъ кьтх знъ орашъ.

